

Mat þátttakenda á árangri Tækifærisins

Niðurstöður könnunar á ánægju og upplifun þátttakenda á fyrsta starfspjálfunarnámskeiði Tækifærisins

Ábyrgðarmaður könnunar: Margrét Einarsdóttir, félagsfræðingur, dr., margrei@hi.is

Reykjavík, júní 2022

Formáli

Í þessari skýrslu eru niðurstöður á mati á árangri fyrsta starfsþjálfunarnámskeiði Tækifærisins sem var haldið fyrir fólk undir þrítugu sem verið hefur atvinnulaust í lengri tíma. Námskeiðið stóð frá 1. mars til 25. apríl, en eftir það hefur verið unnið með þátttakendum á einstaklingsgrundvelli. Fyrsti hluti námskeiðsins fór fram í Reykjavík tímabilið 1. – 18. mars þar sem lögð var áhersla á margvíslega fræðslu og almenna uppbyggingu í hóp. Seinni hlutinn fór fram á Bifröst frá 21. mars – 13. apríl þar sem verklega starfsþjálfun fór fram ásamt fræðslu og margvíslegri uppbyggingu. Eftir það var unnið í hóp í Reykjavík með áherslu á vinnutengingu og þeir þættir sem þátttakendur vildu taka fyrir var bætt við.

Allir þátttakendurnir fimm sem luki námskeiðinu tóku þátt í matinu.

Margrét Einarsdóttir, félagsfræðingur, dr., sá um framkvæmd matsins og ber faglega ábyrgð á því.

Samantekið þá er mat þátttakenda á Tækifærinu mjög jákvætt og þá sérstaklega mat þeirra á Tækifærinu í heild sinni. Fjórir af fimm þátttakendum gáfu úrræðinu þannig hæstu einkunn. Starfsfólkið fær líka mjög góða umsögn og það talið mjög og jafnvel óvenjulega styðjandi. Engu að síður sjá þátttakendur einstaka hnökra á sumum þáttum úrræðisins, hnökra sem ætti að vera auðvelt að bæta úr. Bent var á að hvoru tveggja undirbúingsnámskeiðið í Reykjavík og dvölin á Bifröst hefði verið helst til of stutt, að starfsþjálfunin á Bifröst hefði mátt vera fjölbreyttari og að þar væri farið væri dýpra í hlutina, að velja þurfi þátttakendur af kostgæfni og gæta að því að hópurinn nái að hristast vel saman og að hópurinn hefði mátt vera heldur stærri. Síðast en ekki síst þá var bent á að væntingastjórnun í byrjun námskeiðs mætti vera markvissari þannig að þátttakendur vissu að hverju þeir gengu.

Aðferðir

Matið byggir á spurningalista sem rannsakandi og framkvæmdarstjóri Tækifærisins sömdu í sameiningu. Spurningarlistinn samanstendur af 14 spurningum, níu lokuðum og fimm opnum. Í lokuðum spurningum gátu svarendur valið um nokkra svarmöguleika en í þeim opnu voru þeir beðnir að svara með eigin orðalagi. Spurt var um mat þátttakenda á námskeiðinu í heild sinni sem og um mat þeirra á einstökum þáttum þess, þ.e. annars vegar á undirbúningsnámskeiðinu í Reykjavík og hins vegar á dvölinni og starfsþjálfuninni á Bifröst.

Allar spurningarnar eru frumsamdar og eiga sér því ekki fyrirmyndir í mati á öðrum úrræðum. Kosturinn við slíkar frumsamdar spurningar er að þær ná auðveldlega að fanga það fyrirbæri sem verið er að mæla en ókosturinn er sá að ekki er hægt að bera niðurstöðurnar saman við mælingar á árangri annarra sambærilegra úrræða (Fowler, 2009). Ástæðan fyrir því að matið byggir alfarið á frumsömdum spurningum er sú að rannsakanda er ekki kunnugt um að sambærilegt mat hafi farið fram á öðrum starfsþjálfunarúrræðum eða öðrum úrræðum sem hægt væri að bera Tækifærið saman við.

Allir þátttakendurnir fimm sem lauku námskeiðinu tóku þátt í námskeiðsmatinu. Þeir eru á aldrinum 23-30, allir karlkyns og af erlendu bergi brotnir. Enska er þeim öllum tamari en íslenska og spurningarlistinn því á ensku. Spurningarlistinn var sendur til þeirra í tölvupósti. Fjórir þáttakandur svörðu matinu með því að senda svörin til baka í tölvupósti, þrír þeirra eftir ítrekun, en einn þátttakandi kaus að svara spurningum í gegnum síma. Svörum var safnað frá 16. maí til 7. júní 2022.

Við lestur niðurstaðnanna verður að hafa í huga að þær byggja á huglægu mati þátttakenda en ekki á hlutlægu mati sérfræðinga á árangri úrræðisins. Í öllu starfi með fólki og mati á þjónustu við það er æ meiri áhersla lögð á slíkt huglægt mat og um leið á að þjónustan sé í samræmi við þarfir og óskir skjólstæðinga/þátttakenda (Braun og Clark, 2013).

Í öllum lokuðu spurningunum var notast við fimmgildan kvarða þar sem 1 = lægsta gildi og 5 = hæsta gildi. Meðaltöl voru reiknuð út til að greina þau gögn þar sem 1,0 gefur lægsta mögulega gildi en 5,0 hæsta mögulega gildi (Fowler, 2009). Temagreining var notuð til að greina svörin við opnu spurningunum (Braun og Clark, 2013).

Niðurstöður

Í niðurstöðukaflanum er fyrst fjallað um matið á undirbúningsnámskeiðinu í Reykjavík, þá um dvölinu á Bifröst og að lokum um mat á Tækifærinu almennt.

Undirbúningsnámskeiðið í Reykjavík

Undirbúningsnámskeiðið var metið með þremur spurningum: Heildstæðu mati á því; hvort lengd námskeiðsins hefði verið hæfileg; og með opininni spurningu um hvað þátttakendum líkaði og/eða mislíkaði við námskeiðið.

Þátttakendur voru beðnir um að meta undirbúningsnámskeiðið heilstætt á fimmgildum kvaðra:

- 1 = very poor,
- 2 = poor,
- 3 = neither good nor poor,
- 4 = good,
- 5 = very good.

Niðurstöður matsins eru birtar í töflu 1.

Tafla 1. Heildarmat á undirbúningsnámskeiðinu

	N	Meðaltal	Miðgildi	Spön
Matsgjöf	5	4,6	5	4-5
undirbúningsnámskeiðs				

Þátttakendur gáfu undirbúningsnámskeiðinu í Reykjavík 4,6 í meðaleinkunn af 5,0 mögulegum eins og tafla 1 sýnir. Uppreiknuð á skalann 1-10 er einkunin 9,2 sem almennt flokkast sem ágætiseinkunn. Það sem meira er, enginn gaf námskeiðinu undir 4 í einkunn. Með öðrum orðum, þá töldu allir þátttendur undirbúningsnámskeiðið hafa verið gott eða mjög gott.

Þátttakendur voru spurðir hvort þeir hefðu verið sáttir við lengd námskeiðsins í Reykjavík á kvarðanum:

- 1 = much too short,
- 2 = too short,
- 3 = about the right length,
- 4 = too long,
- 5 = much too long.

Niðurstöður má sjá í töflu 2.

Tafla 2. Lengd undirbúningsnámskeiðsins

	N	Meðaltal	Miðgildi	Spön
Mat á lengd undirbúningsnámskeiðs	5	2,4	2	2-3

Tafla 2 sýnir að meðaltal svaranna við spurningunni um hvort lengd undirbúningsnámskeiðsins hafi verið hæfileg er 2,4. Með öðrum orðum þá tekja þátttakendur að jafnaði að námskeiðið hafi verið helst til of stutt. Enginn þátttakanda taldi námskeiðið hafa verið of langt.

Þátttakendum voru spurðir í opinni spurningu hvað þeim hefði líkað og hvað þeim hefði mislíkað við undirbúningsnámskeiðið. Það er í samræmi við tölulega matið á undirbúningsnámskeiðinu að enginn þátttakanda lætur neikvæðar athugasemdir falla um námskeiðið. Nokkir hrósa því og segja að þeim hafi „líkað vel“ á námskeiðinu og að það hafi verið „fullkomið“. Engu að síður eru nokkar ábendingar um hvað mætti gera betur. Einn kallar eftir meira skapandi námskeiðum, annar eftir að þátttakendur séu þjálfaðir í að takast á við félagskvíða, sá þriðji eftir að námskeiðið hefði verið lengra. Sú ábending er í samræmi við tölulegu niðurstöðurnar um að námskeiðið hafi verið helst til of stutt.

Dvölin og starfsþjálfunin á Bifröst

Dvölin og starfsþjálfunin á Bifröst voru metnar með fimm spurningum: Heildstæðu mati á starfsþjálfuninni; hvað þátttakendum líkaði og/eða mislíkaði við starfsþjálfunina; hvort lengd dvalarinnar hefði verið hæfileg; hvort skipulag annars vegar síðdegisnámskeiðanna og hins vegar líkamsræktarinnar/útivistarinnar hefði verið hæfilegt; og með opininni spurningu um hvað þátttakendum líkaði og/eða mislíkaði við Bifrastardvölinu.

Þátttakendur voru beðnir um að meta starfsþjálfunina sem boðið var upp á á Bifröst heilstætt á fimmgildum kvaðra:

- 1= very poor,
- 2 = poor,
- 3 = neiter good nor poor,
- 4 = good,
- 5 = very good.

Niðurstöður matsins eru birtar í töflu 3.

Tafla 3. Heildarmat á starfsþjálfuninni á Bifröst

	N	Meðaltal	Miðgildi	Spön
Matsgjöf á starfsþjálfun	5	4,4	5	3-5

Tafla 3 sýnir heildarmat þátttakenda á starfsþjálfuninni á Bifröst. Meðaleinkunn starfsþjálfunarinnar er heldur lægri en meðaleinkunn undirbúningsnámskeiðsins í Reykjavík, eða 4,4 á móti 4,6. Enginn þátttakenda taldi starfsþjálfunina hafa verið slæma eða mjög slæma og í heildina má segja að þeir telji að starfsþjálfunin hafi verið mitt á milli þess að vera góð og mjög góð.

Þátttakendur voru einnig beðnir að svara með eigin orðum hvað þeim líkaði og/eða líkaði ekki við starfsþjálfunina. Svörin eru samhljóða tölulega matinu um að í heildina hafi starfsþjálfunin verið góð og að flestir þátttakendur „hafi notið hennar“. Einn sagði að hún hafi verið „fullkomin“. Í svörunum kemur hins vegar einnig fram að hluti þátttakenda hefði kosið að fá annars konar starfsþjálfun. Einn hefði t.d. kosið að fá þjálfun í að vinna með fólk eins og félagsráðgjafar gera og annar talaði um að hann hefði viljað gera meira en bara „prufa“ hlutina, að þjálfunin sem hann fékk hafi ekki verið nógu „alvöru“.

Þátttakendur voru spurðir hvort þeir hefðu verið sáttir við lengd dvalarinnar á Bifröst á kvarðanum:

- 1= much too short,
- 2 = too short,
- 3 = about the right length,
- 4 = too long,
- 5 = much too long.

Niðurstöður má sjá í töflu 4.

Tafla 4. Lengd Bifrastardvalarinnar

	N	Meðaltal	Miðgildi	Spön
Matsgjöf á lengd	5	2,6	3	2-3
Bifrastardvalar				

Tafla 4 sýnir að meðaltal svaranna við spurningunni um hvort lengd dvalarinnar á Bifröst hafi verið hæfileg er 2,6. Með öðrum orðum þá telja þátttakendur að jafnaði að dvölin hefði mátt vera heldur lengri. Taflan sýnir einnig að enginn þátttakenda hefði viljað hafa dvölinna styttri eða mikið styttri.

Þá var spurt um hvort hæfilega mikið skipulag hefði verið á annars vegar síðdegisnámskeiðunum og hins vegar á líkamsræktinni/útivistinni á kvarðanum:

- 1= much less organised,
- 2 = less organised,
- 3 = neither more nor less organised,
- 4 = more organised,
- 5 = much more organised.

Niðurstöðurnar eru birtar í töflu 5 og töflu 6.

Tafla 5. Var síðdegisnámskeiðið hæfilega skipulagt?

	N	Meðaltal	Miðgildi	Spön
Matsgjöf á skipulagi	5	3,0	3	2-4
síðdegisnámskeiðanna				

Tafla 5 sýnir að meðaltal svaranna við því hvort síðdegisnámskeiðin á Bifröst hafi verið hæfilega skipulögð er 3,0. Að jafnaði töldu sarendur því að skipulagið hefði verið hæfilegt og svör þeirra dreifast

frá því að þeir telji að það hafði átt að vera nokkuð minna skipulag upp í nokkuð meira skipulag. Engir töldu að námskeiðin hefðu átt að vera mikið meira eða mikið minna skipulögð.

Tafla 6. Var skipulag líkamsræktar/útvistar hæfilega skipulagt?

	N	Meðaltal	Miðgildi	Spön
Matsgjöf á skipulagi líkamsræktar/útvistar	5	2,6	3	1-5

Tafla 6 sýnir að meðaltal svaranna við því hvort líkamsræktin/útvistin á Bifröst hafi verið hæfilega skipulögð er 2,6. Að jafnaði töldu svarendur því að skipulagið hefði mátt vera heldur minna. Hér verður þó að hafa í huga að þátttakendur eru ekki einhuga. Svör þeirra dreifast yfir allan skalann frá því að þeir telji að skipulag þessa hluta starfsins hefði átt að vera mikið minna upp í að það hefði átt að vera mikið meira.

Þátttakendur voru einnig beðnir um að segja með eigin orðum hvað þeim líkaði og/eða mislíkaði við dvölinna á Bifröst. Svörin eru almennt jákvæð og talað um að dvölin hafi verið „fullkomin“, „mjög ánægjuleg“ og að það væri „ekki undan neinu að kvarta“. Einn talar um hvað umhverfið hafi verið fallegt, annar um að hann hafi ekki áður haft tækifæri á að komast sund og sá þriðji að það hafi verið endurnærandi að komast frá Reykjavík. Nokkrar ábendingar um hvað betur mætti fara komu einnig fram. Einn bendir á að að velja hefði mátt þátttakendur í úrræðið af meiri kostgæfni og fleiri en einn komu inn á nauðsyn þess að huga að því að hópurinn hristist vel saman. Einn benti þannig á að undirbúningsnámskeiðið í Reykjavík hefði mátt vera lengra til að þátttakendur hefðu náð að kynnst betur áður en farið var á Bifröst og annar á að það hefði mátt gera meira í því að hvetja þátttakendur til að taka þátt í síðdegisnámskeiðunum. Það hefði hjálpað til við að hrista hópinn saman. Þá vildi einn þátttakandinn meina að ákveðin togstreita hefði verið á milli áherslunnar á að hópurinn stæði saman og þess að mikið hafi verið horft á einstaklinginn og hans eiginleika.

Heildarmat á Tækifærinu

Tækifærið í heild sinni var metið með fimm spurningum: Heildstæðu mati á úrræðinu; hversu styðjandi starfsfólkið hefði verið, hvort stærð hópsins sem tók þátt í námskeiðinu hafi verið hæfileg, hvað þátttakendum líkaði og/eða mislíkaði við Tækifærið; og að lokum hvort það væri eitthvað sem ekki hefði verið spurt um sem þeir vildu koma á framfæri.

Þátttakendur voru beðnir um að leggja heildarmat í Tækifærið á fimmgildum kvaðra:

- 1= very poor,
- 2 = poor,
- 3 = neiter good nor poor,
- 4 = good,
- 5 = very good.

Niðurstöður matsins eru birtar í töflu 7.

Tafla 7. Heildarmat á Tækifærinu

	N	Meðaltal	Miðgildi	Spön
Matsgjöf á Tækifærinu	5	4,8	5	4-5

Tafla 7 sýnir að þegar þátttakendur voru beðnir að meta Tækifærið heilstætt gáfu þeir því meðaleinkunnina 4,8 sem telst ágætiseinkunn. Það sem meira er, þá gáfu fjórir af fimm þátttakendum starfsþjálfunarúrreðinu hæstu einkunn og sögðu það vera mjög gott. Fimmti þátttakandinn taldi úrræðið síðan vera gott. Enginn gaf því hlutlausa eða neikvæða einkunn.

Spurt var um hversu styðjandi starfsfólk Tækifærisins hefði verið á kvarðanum:

- 1 = not at all supportive,
- 2 = not so supportive,
- 3 = somewhat supportive,
- 4 = very supportive,
- 5 = extremely supportive.

Niðurstöðurnar birtast í tölfu 8.

Tafla 8. Hversu styðjandi var starfsfólk Tækifærisins?

	N	Meðaltal	Miðgildi	Spön
Matsgjöf á stuðningi frá starfsfólki	5	4,6	5	4-5

Að meðaltali gáfu þátttakendur starfsfólki Tækifærisins einkunnina 4,6 af fimm mögulegum þegar þeir voru spurðir hversu styðjandi starfsfólkið var eins og tafla 8 sýnir. Með öðrum orðum þá eru þátttakendur mjög ánægðir með starfsfólkið og telja það hafa verið mjög og jafnvel óvenjulega styðjandi. Athygli vekur að enginn þátttakenda gefur starfsfólkinu hlutlausa eða neikvæða einkunn fyrir það hversu styðjandi það var.

Einnig var spurt um hvort stærð hópins sem tók þátt í virkiúrreðinu hafi verið hæfileg og notast við kvarðann:

- 1 = much too small,
- 2 = too small,
- 3 = the size was sufficient,
- 4 = too large,
- 5 = much too large.

Niðurstöðurnar eru sýndar í töflu 9.

Tafla 9. Var stærð hópins sem tók þátt í virkiúrreðinu hæfileg?

	N	Meðaltal	Miðgildi	Spön
Matsgjöf á stærð þátttökuhóps	5	2,6	3	2-3

Tafla 9 sýnir að meðaltal svaranna við því hvort stærð hópsins sem tók þátt í virkniúrræðinu er 2,6. Að jafnaði töldu þátttakendur því að hópurinn hafi verið helst til of lítill. Svör þeirra dreifast frá því að þeir telji hópinn hæfilega stóran upp í að hann hefði átt að vera nokkuð stærri. Engir töldu að hópurinn hefði átt að vera minni eða mikið minni.

Að lokum voru þátttakendur beðnir að segja með eigin orðum hvað þeim líkaði og/eða mislíkaði við Tækifærið og hvort það væri eitthvað sem þeir vildu koma á framfæri sem ekki hefði verið spurt um í könnuninni. Í heildina er svörin mjög jákvæð og í samræmi við annað mat á úrræðinu sem nú þegar hefur verið fjallað um. Ánægja þátttakenda kemur vel í ljós í eftirfarandi ummælum:

Ég var ánægður með allt, við unnum, við lærðum alveg helling, ég þjáðist af kvíða en hann hvarf, það besta sem gerst hefur fyrir mig á Íslandi, fullkomið, ég myndi mæla með úrræðinu við alla.

Tækifærið var meiriháttar tækifæri. Starfsfólkið var meiriháttar. Ég öðlaðist reynslu, fékk hvatningu, meðmæli og gleði, ég þakka öllum sem komu Tækifærinu á stofn.

Ég er mjög þakklátur fyrir þessa reynslu. Hún varpaði ljósi á þá styrkleika sem ég get unnið meira með.

Það eina sem sett var út á í þessum svörum varðaði val á þátttakendum og að það mætti koma skýrar fram í upphafi út á hvað úrræðið gengi. Þannig þyrfti að koma skýrt fram að úrræðið snéri frekar að því að átta sig á hvar hæfileikar þátttakenda lægu en að því að þjálfra ákveða færni og meira um hvernig það er að búa á Íslandi en um markvissa starfsþjálfun. Með öðrum orðum þá snúa þessar ábendingar að því að væntingastjórnunin hefði mátt vera markvissari.

Samantekt

Samantekið þá er mat þátttakenda á Tækifærinu mjög jákvætt og þá sérstaklega mat þeirra á Tækifærinu í heild sinni. Þannig gáfu fjórir af fimm þátttakendum virkniúrræðinu hæstu einkunn og sögðu það hafa verið mjög gott og enginn gaf því hlutlausa eða neikvæða einkunn. Þegar þátttakendur voru beðnir að lýsa virkniúrræðinu með eigin orðum sagði einn að hann hafi verið „ánægður með allt“ og annar að „Tækifærið hafi verið meiriháttar tækifæri“. Þátttakendur eru einnig mjög ánægðir með starfsfólkið og telja það hafa verið mjög og jafnvel óvenjulega styðjandi. Það sem þátttakendur setja helst út á varðandi virkniúrræðið í heild sinni er að væntingastjórnun í byrjun námsskeiðs hefði mátt vera markvissari og þátttakendur betur upplýstir um út á hvað námskeiðið snérist. Eins hefði mátt velja þátttakendur á námskeiðið af meiri kostgæfni og hópurn sem tók þátt mátt vera heldur stærri.

Það vekur athygli að þátttakendur gefa virkniúrræðinu hærri einkunn (4,8) þegar þeir meta það heildstætt heldur en þeir gáfu hvoru tveggja undirbúningsnámskeiðinu í Reykjavík (4,6) og starfsþjálfuninni á Bifröst (4,4). Þó þeir séu í heildina mjög ánægðir eða ánægðir með úrræðið þá sjá þeir einstaka hnökra á sumum þáttum þess. Þannig töldu þeir að undirbúningsnámskeiðið hefði verið helst til of stutt og hluti þeirra að þar hefði mátt vinna meira með skapandi þætti og félagskvíða. Þá hefði hluti kosið að fá annars konar starfsþjálfun á Bifröst, að fá að takast á við annars konar störf og/eða að fá að gera meira „alvöru“ í stað þess að fá fyrst og fremst bara „að prufa“. Þá komu fleiri en einn inn á nauðsyn þess að huga betur að því að hópurn hristist vel saman.

Heimildir:

- Braun, V. og Clark, V. (2013). *Sussesful qualitative research, a practical guide for beginners*. London: Sage.
- Fowler, J., Floyd J. (2009). *Survey Research Methods 4th Edition*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC: SAGE publications.